

1896 bert 18 ára gamal. Sama ár tóku eisini systkinabarnið Petur Dahl, Simun av Skarði og Simun Pauli Konoy prógv. Tað vóru íalt 11 lærarar, sum komu út hetta árið.

Fyrirstoðumaður á skúlanum var Louis Bergh. Føroyskt var ikki lærugrein, sjálvt um menn við idni høvdu roynt at fingið tað. Føroyskt gjordist ikki lærugrein fyrr enn í 1907.

Meðan Jákup Dahl gekk á Læraraskúlanum, góvu næmingarnir út eitt skúlablað (hondskrivað), og var hann eisini sjálvur blaðstjóri á hesum blaði.

Føroyingafelag varð sett á stovn í Føroyum í 1889. Fremsta stevnuskrá hjá hesum felagi var at fáa móðurmálið til æru. Málið sum ongarsømdir hevði hvørki í skúla ella kirkju. Fleiri av monnunum, sum myndaðu hetta felag, vóru ávirkaðir av donsku háskúlarorsluni og hennara tonkum. Háskúlin í Føroyum kom eisini í 1899.

Meðan Jákup Dahl gekk í Havn, var Føroyingafelag í sínum besta blóma, og hevur tað ivaleyst havt ómetaligan týdning fyri henda unglingin. Hetta árin við hevur verið grundstoðið undir okkara fremsta málstriðsmanni.

Frá 1896 til 1897 var Jákup Dahl hjálparlærari við Færøernes Mellem- og Realskole í Havn. Eisini hevði hann tímar á Læraraskúlanum, sum tá var saman við áðurnevnda skúla. Hann gjordist aftur lærari seinni, og verður hesin partur av lívi hansara tikin undir einum.

Árini í Danmark

Í 1897 fór Jákup Dahl til Danmarkar at lesa til student. Studentaskúli var tá ongin í Føroyum. Hann gekk á Døcher Studenterkursus í Keyppannahavn og tók málsligt studentsprógv í 1899. Hetta sama árið tók eisini systkinabarnið Petur Dahl studentsprógv, og vóru teir fyrstu studentar úr Vági.

Í 1899 byrjaði Jákup Dahl at lesa gudfrøði við lærda háskúlan í Keyppannahavn. Hann tók embætisprógv í 1905.

1907–08 var hann lærari á háskúlanum í Karise á Sælandi.

Hevur ávirkanin frá Føroyingafelag í Føroyum verið stór, so hugsi eg, at ávirkanin Føroyingafelag í Keyppannahavn hevur havt, man hava verið uppføtt stórri. Óll, sum annaðhvørt hava arbeitt ella lisið uttanlands, víta av sonnum, at tær kenslur fyri móðurmálinum, sum tá røst í barminum, eru nógv sterkari enn tær, ein kennir til heimanífrá.

Rasmusen sigur frá sínum fyrsta

møti við Jákup Dahl í Keyppannahavn í 1899: »Veturin 1898–99 vóru mangir tjóðskaparliga eldhugaðir føroyingar í høvudsstaðnum, og livið í Føroyingafelag mundi tann veturin vera av tí besta, sum verið hevði, og Jákup Dahl legði sín drúgva lut til hetta felagsliv. bæði til gamans og álvara. Hóast hann tá bert var í tjuguára aldrinum, var tað bæði honum og øllum, ið kendu hann kunnugt, hvørja livsleið hann ætlaði sær at ganga. Hann legði frá fyrstu stund aftan á studentsprógv við allar sínar ríku gávur til at gerast ein kirkjunnar maður í Føroyum.«

Christian Matras sigur frá Keyppannahavnararunum hjá Jákup Dahl: »Keyppannahavnarar Jákup Dahls vóru væl nýtt. Ikki bert soleiðis, at hann var iðin limur í Føroyingafelag, flutti roður og var frálíkur dansari og kvøðari, sat eisini í nevdini og var eina tíð formaður, men eisini og fyrst og fremst, tí at neyvnan hevur nakar mentamaður í Føroyum búgvið seg betur út enn tað sama til starv sitt fyrri føroyskum máli. Eitt nú sat hann á Kongliga Bókasavninum og skrivaði sær av alt Lexicon Færøense (eftir Svend Grundtvig og Jørgen Bloch), granskaði mál-læru, so at hann í 1908

kundi lata av hondum fyrstu stóru mállærna á føroyskum. Eisini skúla, lærdoms og siðmenningarlegu Føroya granskaði hann, og hevur hann skrivað greinir um hesi evni.«

Jákup Dahl var eisini longu tá farin undir at yrkja, og var tað mest fólkasangir.

Tá hann í 1905 hevði lokið prógv, skundaði hann sær ikki heim. Hann hevur ivaleyst havt varhugan av, at undirbúgvingin ikki var fullgjord enn. At hann søkti sær arbeiði á einum háskúla visir, at hansara hugsanir samsvaraðu háskúlatonkunum. Serliga í móðurmálsspurninginum.

Aftur lærari í Havn

Tá Jákup Dahl kom aftur til Føroya í 1908, gjordist hann aftur lærari við Real- og Læraraskúlan. Her var hann so fastur lærari til 1912.

Í 1908 kom út bókina »Føroysk Mállæra,« og er hon eitt úrslit av teim undirbúgvingararbeiðum, sum fram vóru farin í Danmark. Hon var mest ætlað til Læraraskúlan. Louis Zachariasen skrivur soleiðis um hesa bók: »Tað er ikki ov nógv sagt, at henda mállæran er tann høvudsgrundarsteinur, sum føroyskt skriftmál byggir á nú á dagum. So at siga hvør mentaður for-

hon kundi vera í eini tíð, hvar føroyskt mál var farið at skinkla í liðunum.«

Jákup Dahl starvaðist burturav sum lærari í 6 ár. Eitt í Danmark og fimm í Havn. Men gjøgnum alt liv sitt var hann knýttur at skúlanum, og skúlin átti eisini eitt stórt pláss í hansara hjarta. Bæði sum prestur og seinni próstur var hann framvegis lærari við Realskúlan, tó tað mest var í latinskum máli og grískum máli við næmingum, sum ætlaðu sær lærdomsvegin. Sagt varð tá, at tey, sum fóru niður at lesa viðari, stóðu altíð á hædd við tey bestu, hvar kunnleika í latini viðviki. Hann hevði privatundirvising í latini úti í Sandagerði. Faðir min, sum var ein av næmingum hansara, sigur, at hetta var hugnaligasta undirvising, hann hevði verið við til. Hann var nærlagdur og kravdi nakað av næmingunum, kravdi, at teir veruliga sjálvir gjørdi eitt arbeiði. Hann var eisini sera skemtingarsamur. Ofta fór hann ikki undir at yvirhoyra í glosum, fyrr enn skýmigt var í stovuni, so at næmingarnir ikki skuldu freistast at hyggja í bókina.

Hann var eisini ein nógv nýttur próvdómari. Hann var limur í Tørs-havnar Skúlanevnd frá 1912 og limur í Føroya Skúlastjórn frá 1918.

Zacharias Sørensen segði um Jákup Dahl sum lærara: »Hann var ein merkiliga góður lærari, hann gavst ikki fyrr enn næmingarnir høvdu fatað tað, teir skuldu. Hann var hin fœddi skúlamaðurin. Hann gekk altíð til botns í spurninginum.«

Í sínum lærarastarvi legði Jákup Dahl so týðiliga fyrri dagin, hvussu mikið honum var um tað føroyska málið í skúlanum, at stórt stríð stóðst av hesum.

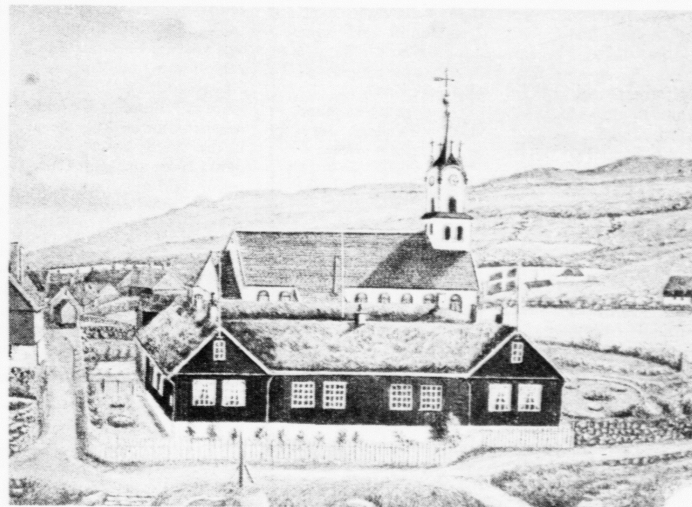
Undir tiltiknu »Noregsgølu« í 1923 sat Jákup Dahl á tingi sum próstur. Undir hesari gølu helt hann eina røðu, har hann greiddi frá, hvar honum hevði fyrirborist í starvi sínum sum lærari og í stríði sínum fyri føroyskt mál í skúlanum.

Hann segði m.a.: »Tað hevur hent meg, at eg havi verið hóttaður við, at eg skuldi ikki fáa embætti í Føroyum, ja, allar kirkjur í Føroyum skuldu vera stongdar fyri mær.

Tað var tann 21. sept. 1908, at eg steig inn um gáttina í Realskúlanum í Havn, sum føroyskur lærari. Eg hevði nokur føroysk inngangsorð til børnini og varð eg tá klagadur fyrstu ferð, tí eg talaði føroyskt mál við børnini. Tá vóru ongur lógreglur til um undirvisingarmálið, og eg helt meg tí hava rætt til at tala til børnini í kenslutímunum á barnanna egna máli, á føroyskum máli, men tá varð eg klagadur aðru ferð.

Tá stótt skúlastjórnin mætt at nýta føroyskt mál sum kenslumál, uttan eitt lítið sindur, til at hjálpa børnunum at skilja danskt. Eg gjørdi so, men stjórnin helt, at eg gjørdi ov nógv av, og so varð eg klagadur triðju ferð. Tá legði eg málið inn til Løgtingsins avgerð. Úrslitið varð til ta illgitnu grein 7 í skúlaskipanini frá 1912, sum sigur, »Undervisningssproget er dansk,« tó so at føroyskt kann nýtast til hjálpar at skilja betur danskt mál. Í fimm ár upp í slag var roynt at fáa hetta broytt, men tað stendur við tað sama. Eg varð so prestur her í Havn í 1912, men varð við at vera lærari í føroyskum máli á Læraraskúlanum. Í 1913 fór eg frá, varð so at siga koyrdur frá, tó at næmingarnir søktu um, at eg mátti vera verandi.«

Henda tiltikna grein 7 var galdandi til í 1938.

»Tað var tann 21. sept. 1908, at eg steig inn um gáttina í Realskúlanum í Havn sum føroyskur lærari.«